

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Матюха В.І., Мисака Г.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Метою даної роботи є дослідження актуальних проблем обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, визначення існуючих недоліків та розробка рекомендацій щодо їх усунення. Було досліджено роль та значення розрахунків з постачальниками та підрядниками в бухгалтерському обліку. Розроблено рекомендації щодо удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві. Досліджено відмінності міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Визначено вплив міжнародних стандартів на розрахунків з постачальниками та підрядниками та їх відображення у звітності.

Ключові слова: бухгалтерський облік, узгодженість, економічна діяльність, підприємство, розрахунки, постачальники.

Постановка проблеми. Облік дебіторської та кредиторської заборгованості є одним з найбільш складних та суперечливих питань. Особливе місце в кредиторській заборгованості займають численні розрахунки з постачальниками і підрядниками. Кредиторська заборгованість розуміє під собою можливість підприємства тимчасово використовувати запозичені ресурси, але з іншого боку також зменшує показники платоспроможності і ліквідності. Особливу увагу потрібно приділити умовам переходу складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами та впливу цього процесу на облік кредиторської заборгованості та її відображення у звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні особливості організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємствах висвітлені в працях вітчизняних науковців, зокрема, таких як: В.Д. Базилевич, Ф.Ф. Бутинець, І.А. Бланк, М.Ф. Ван Бред, Ю.А. Верига, Ю.А. Власюк, Н.І. Дорош, М.С. Пушкар, В.М. Шарманська, В.Г. Швець, та інші. Проте, в умовах трансформації складання фінансової звітності за міжнародними стандартами виникає нагальна потреба в подальшому вивченні питань з даної теми.

Виявлення невирішених раніше аспектів проблеми. Облік поточних зобов'язань розпочинається з його визнання, оцінки та фіксації в системі рахунків. На сьогодні у питанні визнання зобов'язань П(С)БО та МСФЗ узгоджені (оцінка їх може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід внаслідок погашення існуючої заборгованості). Щодо оцінки зобов'язань, існує ряд відмінностей. Україна все активніше переходить на міжнародні стандарти, тож їх узгодженість з національними є першочерговим завданням.

Мета статті. Метою статті є виявлення актуальних проблем бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Виклад основного матеріалу. Економічна сутність кредиторської заборгованості полягає в тому, що це не тільки частина майна організації, як правило кошти, але і товарно-матеріальні цінності, наприклад у зобов'язаннях по товарному кредиту [5, с. 31].

Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками та підрядниками – це ко-

роткострокові зобов'язання, що виникають при постачанні продукції чи наданні послуг. Дані зобов'язання повинні погашатися згідно договорів про купівлю-продаж товарів, що укладається з постачальниками чи підрядниками [6, с. 18].

В умовах поглиблення входження України до світового економічного простору виникає необхідність гармонізації національних стандартів ведення обліку згідно з міжнародними. В сучасних умовах в Україні здійснюється адаптація національної системи обліку та звітності до міжнародних стандартів. Це нерозривне пов'язано з удосконаленням системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік поточних зобов'язань підприємства.

Міжнародні стандарти мають рекомендаційний характер і не домінують над національними положеннями, які регулюють ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у певній країні і є невід'ємною частиною національного господарського законодавства про діяльність суб'єктів господарювання.

Національні П(С)БО охоплюють усі чинні МСФЗ (IAS), але не копіюють їх. Деякі національні стандарти об'єднують положення кількох МСФЗ (IAS), а в деяких випадках передбачаються національні стандарти, які не мають аналогічного міжнародного стандарту. Структура стандарту визначається обсягом та змістом питань, які він розглядає. Національні П(С)БО, так само як і МСФЗ (IFRS; IAS), складаються структурно з таких частин: 1. Загальні положення, 2. Визнання та класифікація об'єкта бухгалтерського обліку, 3. Оцінка об'єкта бухгалтерського обліку, її складові та порядок визначення, указуються прийняті методи оцінки, 4. Характеристика обліку об'єкта бухгалтерського обліку, виходячи із загальноприйнятих принципів, 5. Розкриття інформації про об'єкти бухгалтерського обліку у фінансовій звітності, 6. Додатки.

Однією з основних принципів відмінностей П(С)БО від МСФЗ (IFRS; IAS) є жорстка регламентація дій бухгалтера. В українському бухгалтерському обліку є єдиний план рахунків, який є обов'язковим для застосування всіма суб'єктами господарської діяльності.

П(С)БО традиційно орієнтуються на запити регулюючих органів (податкова служба, держкомстат та інші), в той час як МСФЗ (IFRS; IAS)

головним чином орієнтовані на користувачів, які мають дійсний чи потенціальний фінансовий інтерес до суб'єкта звітності: акціонерів, інвесторів, контрагентів [7, с. 361].

МСФЗ 1 пояснює процедури, яких суб'єкт господарювання повинен дотримуватись при застосуванні МСФЗ вперше як основи для підготовки свого фінансового звіту. Дата переходу на МСФЗ – початок першого періоду, за який суб'єкт господарювання подає повну порівняльну інформацію згідно з МСФЗ у своїй першій фінансовій звітності за МСФЗ.

При складанні фінансової звітності вперше з використанням положень МСФЗ 1 компанія повинна враховувати низку обов'язкових вимог. По-перше, формуючи показники фінансової звітності, не повинні бути використані перехідні положення, що містяться в інших стандартах. По-друге, враховуючи, що в МСФЗ 1 запропоновані дев'ять винятків, які можуть бути реалізовані при складанні фінансової звітності, слід обов'язково виконати три з них, а по шести інших виконання є добровільним.

Суб'єкт господарювання повинен підготувати баланс за МСФЗ на дату переходу на МСФЗ. Баланс на дату переходу на МСФЗ є відправною точкою для наступного бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання відповідно до МСФЗ. У процесі підготовки балансу на дату переходу на МСФЗ суб'єкт господарювання, як правило, повинен скоригувати суми, про які він звітував попередньо на ту саму дату, використовуючи свої попередні загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку. Коригування мають бути відображені або безпосередньо в нерозподіленому прибутку, або в іншій відповідній категорії капіталу на дату переходу на МСФЗ.

Облік поточних зобов'язань розпочинається з його визнання, оцінки та фіксації в системі рахунків. Якщо у питанні визнання зобов'язань П(С)БО та МСФЗ узгоджені (оцінка їх може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід внаслідок погашення існуючої заборгованості), то щодо оцінки зобов'язань існує ряд відмінностей.

Так, за П(С)БО 11 поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення. Згідно з МСБО 13 окремі види зобов'язань можуть оцінюватись із застосуванням попередніх оцінок. В МСФЗ для визначення балансової вартості використовують такі види оцінок як історична собівартість, поточна собівартість, вартість розрахунку (платежу), теперішня вартість, справедлива вартість [2, с. 100].

Що ж стосується питання списання заборгованості з балансу, то і за П(С)БО, і за МСБО однаково визначається момент списання заборгованості з балансу: коли воно погашене, анульоване або строк його дії пройшов [2, с. 100].

При здійсненні оплати за рахунками на підприємствах виникають проблеми обліку креди-

торської заборгованості за рахунками, бо оплата може бути повною або частковою.

Порядок розкриття інформації про зобов'язання у звітності за П(С)БО також дещо відрізняється від МСФЗ. Різниця відображення в балансі полягає лише у відмінності структури статей вітчизняної та міжнародної звітності.

За П(С)БО 11 в балансі всі поточні зобов'язання відображаються за сумою погашення, тобто в розділі III «Поточні зобов'язання» відображається сума, яка буде фактично сплачена суб'єктом господарювання при погашенні таких зобов'язань [4, с. 2].

За МСФЗ зобов'язання відображаються в пасиві балансу як сальдо рахунку «Рахунки до сплати» в розділі «Поточні зобов'язання» («Current Liabilities») [2, с. 100].

Якщо підприємство має зарубіжних контрагентів або в фінансову звітність включається зарубіжне підприємство шляхом консолідації або методом участі в капіталі, то в діяльності будуть виникати курсові різниці. І тоді потрібно застосувати МСБО 21 «Вплив зміни валютних курсів» та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Курсова різниця за «стратегічними заборгованостями» у відносинах із закордонними одиницями господарювання за МСБО в окремій фінансовій звітності відноситься на прибутки або збитки. У звітах, що містять дані іноземної господариниці та підприємства, яке звітує (консолідована звітність, якщо іноземна господариниця – дочірнє підприємство), такі курсові різниці початково відносять на інший сукупний прибуток. В П(С)БО – відноситься на додатковий капітал і відображається в іншому сукупному доході. Перекласифікація курсових різниць за звітами іноземних одиниць господарювання із власного капіталу на прибутки або збитки за МСБО здійснюється при вибутті іноземної господариниці, а також при втраті контролю, суттєвого впливу або спільного контролю щодо дочірнього, асоційованого або спільного підприємства. За П(С)БО – проводиться при продажу або ліквідації іноземної одиниці господарювання. За МСБО курсові різниці за внутрішньогруповими монетарними статтями при консолідації відносять на прибутки або збитки. У частині монетарних компонентів чистих інвестицій – на інший сукупний прибуток. В П(С)БО такі курсові різниці спеціально не регламентовані.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Отже, зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками та підрядниками – це короткострокові зобов'язання, що виникають при постачанні продукції чи наданні послуг. В сучасних умовах в Україні здійснюється адаптація національної системи обліку та звітності до міжнародних стандартів. Тому в статті було розглянуто деякі аспекти такого переходу, зокрема як МСФЗ впливають на облік та аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Список літератури:

1. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 24.12.1993 № 3811-XII [із змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1436-17>.
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» від 01.01.2012 № 929_004 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_004.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» від 01.01.2012 № 929_013 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 р. // Бухгалтерський облік і аудит – 2000. – № 2. – С. 7-12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку [Текст]: навчальний посібник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 591 с.
6. Візфренко С. В. Удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками / С. В. Візфренко // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3. – С. 249-254.
7. Овсюк Н. В., Радченко О. Ю. / Виплати працівникам за ПСБО 26 та МСФЗ (IAS) 19: порівняльний аспект / Овсюк Н.В. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – № 3(24) – С. 360-368.
8. Сафарова А. Методика аудиту поточних зобов'язань / А. Сафарова // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – С. 59-64.

Матюха В.И., Мысака А.В.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ УЧЕТА РАСЧЕТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ С ПОСТАВЩИКАМИ И ПОДРЯДЧИКАМИ

Аннотация

Целью данной работы является исследование актуальных проблем учета расчетов с поставщиками и подрядчиками, определение существующих недостатков и разработка рекомендаций по их устранению. Было исследовано роль и значение расчетов с поставщиками и подрядчиками в бухгалтерском учете. Разработаны рекомендации по совершенствованию учета расчетов с поставщиками и подрядчиками на предприятии. Исследованы различия международных стандартов бухгалтерского учета с национальными стандартами бухгалтерского учета. Определено влияние международных стандартов на расчеты с поставщиками и подрядчиками и их отражение в отчетности.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, согласованность, экономическая деятельность, предприятие, расчеты, поставщики.

Matiukha V.I., Misaka A.V.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ACTUAL PROBLEMS OF ACCOUNTING OF PAYMENTS OF THE COMPANY WITH SUPPLIERS AND CONTRACTORS

Summary

The purpose of this work is to study actual accounting problems with suppliers and contractors, identify existing deficiencies and develop recommendations for their elimination. The role and importance of payments with suppliers and contractors in accounting was investigated. Recommendations on improving accounting of payments with suppliers and contractors at the enterprise are developed. The differences of international accounting standards with the national accounting standards (standards) are researched. The influence of international standards on payments with suppliers and contractors and their reporting in the accounts is determined.

Keywords: accounting, consistency, economic activity, enterprise, payments, suppliers.